

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO ĮSTATYMO
NR. IX-751 2, 75, 91, 92 IR 106 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 2, 75, 91, 92 ir 106 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – įstatymo projektas) siekiama:

- atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonę, numatančią pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) grąžinimo tvarkos peržiūrą, atsisakyti PVM skirtumo grąžinimui taikomų apribojimų, kad būtų pagerinta PVM mokėtojų padėtis, atsisakant jų apyvartinių lėšų įšaldymo, susidarancio dėl veiklos ypatumų, verslo ciklų, sezoniškumo ir kitų veiksnių;

- atlikti techninio pobūdžio pakeitimus, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) išaiškinimus ir siekiant suderinti Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (toliau – PVM įstatymas) nuostatas su kitų teisės aktų nuostatomis ir pan.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą rengė Finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151, el. p. Jurate.Laurikenaite@finmin.lt) Netiesioginių mokesčių skyriaus (vedėja – Asta Zelo, tel. 219 9383, el. p. Asta.Zelo@finmin.lt) vyriausioji specialistė Giedrė Morkūnienė, tel. 239 0229, el. p. Giedre.Morkuniene@finmin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

PVM skirtumo grąžinimas

PVM skirtumas – už mokestinį laikotarpį (paprastai – už kalendorinį mėnesį ar kalendorinį ketvirtį) susidariusi grąžintina iš valstybės biudžeto PVM suma, gaunama iš tą mokestinį laikotarpį mokėtinos į biudžetą PVM sumos atėmus atskaitomą PVM sumą, t. y. situacija, kai tą mokestinį laikotarpį atskaitoma PVM suma viršija privalomą mokėti PVM sumą.

Pagal šiuo metu galiojančias PVM įstatymo nuostatas PVM mokėtojas gali susigrąžinti ne visą per mokestinį laikotarpį susidariusią PVM skirtumo sumą, likusią įskaičius mokesčines nepriemokas, – PVM įstatymo 91 straipsnio 2 dalyje nustatyti šios sumos dydžio apribojimai, t. y. už atitinkamą mokestinį laikotarpį susidariusi ir grąžinama PVM skirtumo suma negali būti didesnė už:

1) sąlyginę 21 procento PVM sumą, apskaičiuotą nuo to mokestinio laikotarpio PVM deklaracijoje deklaruotos apmokestinamosios vertės tokių prekių ir paslaugų:

- kurioms pritaikytas 0 procentų PVM tarifas;
- kurios patiektos (suteiktos) už Europos Sąjungos teritorijos ribų (jei jos nebūtų neapmokestinamos PVM, jeigu tiekimas (teikimas) vyktų šalies teritorijoje);
- kurios patiektos (suteiktos) taikant atvirkštinio apmokestinimo PVM mechanizmą (išskyrus atvejus, kai prekių tiekėjui (paslaugų teikėjui) teisme pradėta bankroto procedūra);

2) PVM sumą, per mokestinį laikotarpį atskaitytą už:

- įsigytą ilgalaikį turtą;
- įsigytas ir (arba) importuotas medžiagas, žaliavas ir (arba) paslaugas, skirtas ilgalaikiam turtui pasigaminti ir (arba) nebaigtai statybai;
- įsigytus ir (arba) importuotus degalus, trąšas, sėklas, pašarus, priemones nuo kenkėjų ir piktžolių.

Jei per mokestinį laikotarpį susidariusi PVM skirtumo suma viršija PVM įstatymo 91 straipsnio 2 dalyje nustatytus apribojimus, perviršis PVM mokėtoju gali būti grąžintas tam kalendoriniam pusmečiui pasibaigus, tačiau tik tada, jeigu asmuo buvo įregistruotas PVM mokėtoju ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius iki to kalendorinio pusmečio pabaigos.

Kitos nuostatos

Duomenų apie naujas transporto priemones pateikimas. Pagal PVM įstatymą visi asmenys, įskaitant ir fizinius asmenis, kurie nevykdo ekonominės veiklos ir neprivalo būti PVM mokėtojais, už naujas transporto priemones (naujos transporto priemonės sąvoka apibrėžta PVM įstatymo 2 straipsnio 16 dalyje), įsigijamas iš kitų valstybių narių, privalo apskaičiuoti ir mokėti į valstybės biudžetą PVM. Mokesčiui apskaičiuoti tokie fiziniai asmenys privalo centriniam mokesčio administratoriui ne vėliau kaip iki kito mėnesio, einančio po naujos transporto priemonės įsigijimo, 25 dienos pateikti centrinio mokesčio administratoriaus nustatytus dokumentus, susijusius su tokiu sandoriu.

Specialios schemos taikymas. Bendruoju atveju apmokestinamąją prekę (paslaugos) vertę, nuo kurios turi būti apskaičiuotas PVM, sudaro atlygis (išskyrus patį PVM), kurį gavo arba turi gauti prekių tiekėjas (paslaugos teikėjas). Tačiau specialios schemos taikymo ypatybė yra ta, kad apmokestinamoji prekę (paslaugos) vertė yra pardavėjo marža, kuri apskaičiuojama kaip atlygio (išskyrus patį PVM), kurį pardavėjas gavo arba turi gauti už patiektą prekę (suteiktą paslaugą), ir sumos (įskaitant PVM), kurią jis sumokėjo arba turi sumokėti savo prekių tiekėjui (paslaugų teikėjui) šią prekę (paslaugą) įsigydamas, skirtumas. Šiuo metu taikant PVM įstatymo trečiajame skirsnyje nustatytą specialią schemą naudotomis prekėmis laikomi bet kokie naudoti kilnojamieji daiktai, kurie gali būti toliau naudojami (neatsižvelgiant, ar tuos daiktus reikia papildomai remontuoti, ar ne), tačiau speciali schema netaikoma tauriesiems metalams, brangakmeniams ir dirbiniais iš tauriųjų metalų ir (arba) brangakmenių.

Sąvoka „akcizais apmokestinamos prekės“. Šiuo metu PVM įstatyme sąvoka „akcizais apmokestinamos prekės“ apibrėžiama kaip etilo alkoholis ir alkoholiniai gėrimai, apdorotas tabakas ir energiniai produktai, nurodyti Lietuvos Respublikos akcizų įstatyme, išskyrus Europos Sąjungos teritorijoje esančiomis gamtinių dujų sistemomis ar prie jų prijungtais tinklais tiekiamas dujas. Tačiau nuo 2019 m. kovo 1 d. Akcizų įstatyme buvo išskirta atskira akcizais apmokestinamų produktų grupė – kaitinamojo tabako produktai.

Išregistravimas iš PVM mokėtojų. Šiuo metu PVM įstatymo 75 straipsnyje veiksmus dėl išregistravimo iš PVM mokėtojų pavesta atlikti vietos mokesčio administratoriui.

4. Įstatymo projekte siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

PVM skirtumo grąžinimas

Įstatymo projekte siūloma nuo 2021 m. sausio 1 d. atsisakyti šiuo metu PVM įstatymo 91 straipsnio 2 dalyje nustatytų apribojimų, taikomų už atitinkamą mokestinį laikotarpį susidariusiai ir grąžinamai PVM skirtumo sumai. Tokiu atveju už atitinkamą mokestinį laikotarpį susidaręs PVM skirtumas būtų grąžinamas bendra MAĮ nustatyta tvarka, t. y. iš pradžių susidaręs PVM skirtumas įskaitomas mokėtojo mokestinei nepriemokai padengti, tada likusi suma bendruoju atveju PVM mokėtojo prašymu grąžinama per 30 dienų po rašytinio prašymo ar trūkstančių dokumentų gavimo dienos.

Kartu siūloma apribojimus grąžinant susidariusį PVM skirtumą taikyti PVM mokėtojams, neatitinkantiems MAĮ 40¹ straipsnyje nustatytų minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų, t. y. tokiems PVM mokėtojams neįskaityta (negrąžinta) už mokestinį laikotarpį susidariusi PVM skirtumo suma būtų grąžinama ne anksčiau nei praėjus 6 mėnesiams nuo permokos susidarymo.

PVM mokėtojų, neatitinkančių MAĮ 40¹ straipsnyje nustatytų minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų, sąrašai skelbiami Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos interneto puslapyje (<http://www.vmi.lt/cms/informacija-apie-mokesciu-moketojus>).

Kitos nuostatos

Duomenų apie naujas transporto priemones pateikimas. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį viešojo administravimo subjektas sprendimams priimti gali reikalauti tik tų dokumentų ir informacijos, kurių nėra valstybės registruose ar kitose valstybės informacinėse sistemose, o šiuo metu centrinis mokesčio administratorius jau turi galimybę gauti informaciją apie motorines transporto priemones iš valstybės registrų, įstatymo projekte

siūloma atsisakyti prievolės, nustatytos fiziniams asmenims, pateikti duomenis apie sandorius, susijusius su naujų transporto priemonių įsigijimu, jei tokius duomenis centrinis mokesčio administratorius gali gauti iš valstybės registrų ar kitų valstybės informacinių sistemų. Kadangi priėmus įstatymą, mokesčių administratorius turės patikslinti dokumentų, susijusių su naujomis transporto priemonėmis, pateikimo tvarką, patikslinti galiojančius veiklos procesus, su kitomis institucijomis sudaryti duomenų teikimo sutartis, siūloma, kad tokia nuostata įsigaliotų nuo 2021 m. sausio 1 dienos.

Specialios schemas taikymas. Pagal PVM direktyvą taikant specialią schemą naudotos prekės turi būti suprantamos kaip kilnojamas materialusis turtas, kuris yra tinkamas toliau naudoti tokios būklės, kokios yra, arba tampa tinkamas naudoti atlikus remonto darbus, tačiau į naudotų prekių sąvoką neturi pakliūti taurieji metalai ar brangakmeniai. Nors PVM direktyva valstybėms narėms suteikia įgaliojimus pačioms apibrėžti sąvoką „taurieji metalai ir brangakmeniai“, tačiau ESTT byloje C-154/17 buvo konstatuota, kad tokie įgaliojimai negali nukrypti nuo nuostatos teksto nustatant tokią plačią sąvoką, jog sąvoka „naudotos prekės“ prarastų savo turinį ir nukryptų nuo PVM direktyvos siekiamų tikslų bei mokesčių neutralumo principo. Atsižvelgiant į tai, įstatymo projekte siūloma patikslinti PVM įstatymą – nustatyti, kad naudotomis prekėmis gali būti laikomi ir dirbiniai iš tauriųjų metalų ir (arba) brangakmenių, jei jie gali būti toliau naudojami pagal paskirtį, pavyzdžiui, papuošalai toliau naudojami aprangos detalėms papildyti, stalo įrankiai – stalui serviruoti ir panašiai.

Sąvoka „akcizais apmokestinamos prekės“. Įstatymo projekte siūloma patikslinti PVM įstatyme esančią sąvoką „akcizais apmokestinamos prekės“ ir nustatyti, kad tokiomis prekėmis būtų laikomi ir kaitinamojo tabako produktai.

Išregistravimas iš PVM mokėtojų. Siekiant mokesčių administratoriui sudaryti galimybę keisti ir optimizuoti mokesčių mokėtojų išregistravimo procesą, įstatymo projekte siūloma veiksmus dėl išregistravimo iš PVM mokėtojų pavesti atlikti mokesčių administratoriui. Atsižvelgiant į tai, kad, priėmus įstatymą, veiksmus dėl išregistravimo vis tiek toliau galės vykdyti vietos mokesčių administratorius, siūloma nenustatyti atskiros šios nuostatos įsigaliojimo datos. Taip pat siūloma atlikti techninius PVM įstatymo 75 straipsnio 4 dalies pakeitimus, suderinant šios dalies nuostatas su PVM įstatymo 71 ir 71¹ straipsnių nuostatomis.

5. Galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir priemonės, kurių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Panaikinus apribojimus, taikomus už atitinkamą mokestinį laikotarpį susidariusiai ir grąžinamai PVM skirtumo sumai, mokesčio administratorius, pagal savo nustatytus kriterijus kontrolės veiksams atrinkęs rizikingiausius mokesčių mokėtojus, grąžindamas susidariusį PVM skirtumo likutį, galės vadovautis MAĮ nuostatomis, suteikiančiomis jam teisę patikrinti prašymo grąžinti mokesčio permoką pagrįstumą, paprašyti pateikti trūkstamus dokumentus, atlikti mokestinį patikrinimą.

Įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Nenumatoma.

7. Įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymo projektą, kitų įstatymų priimti ar keisti nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų ir kitų norminių teisės aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte tikslinama akcizais apmokestinamų prekių sąvoka suderinta Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Europos Sąjungos dokumentams ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Reikės pakeisti mokesčio administratoriaus kompetencijai priklausančius šiuo metu taikomus teisės aktus, reglamentuojančius PVM grąžinimo ir dokumentų, susijusių su naujų transporto priemonių įsigijimu iš kitos valstybės narės, pateikimo tvarką.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Priėmus įstatymą, dėl PVM skirtumo grąžinimui taikomų apribojimų panaikinimo poveikis Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamoms iš PVM būtų vienkartinis - pirmaisiais įstatymo nuostatų taikymo metais pajamos iš PVM būtų apie 30 mln. eurų mažesnės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai (įskaitant Europos žodyną *Eurovoc*) yra šie: *pridėtinės vertės mokestis, PVM skirtumas, mokestinis laikotarpis, PVM mokėtojas, akcizais apmokestinamos prekės, nauja transporto priemonė.*

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

2008-10-03